

Norske leger mot atomvåpen

Rapport fra NPT PrepCom
Fem år som forandret verden
Flere veivisere til en atomvåpenfri verden

en tryggere verden uten atomvåpen

The Norwegian Gang of Five

John Gunnar Mæland

Leder NLA

john.meland@isf.uib.no

I juni trykket Aftenposten en appell fra fire tidligere norske statsministre (Bondevik, Harlem Brundtland, Nordli og Willoch) samt tidligere utenriksminister Stoltenberg: Fjern alle atomvåpen! (<http://www.aftenposten.no/nyheter/uriks/article3105200.ece>). Oppropet er en norsk parallell til utspillet fra de tidligere amerikanske storpolitikere Kissinger, Nunn, Perry og Schultz ("The Gang of Four") fra januar 2008 og føyer seg inn i rekken av liknende appeller fra forhenværende politikere. Man kan lure på hvorfor statsledere først kommer til erkjennelse om at verden må bli kvitt atomvåpen først etter at de har nådd pensjonsalderen, men bedre sent enn aldri!

Det norske utspillet er viktige både i form og innhold. Gruppen representerer et bredt politisk spekter. I artikkelen er forfatterne konkrete, ambisiøse og utålmodige. Målet er ikke bare å fjerne alle atomvåpene, men også anleggene som produserer dem. Alle typer atomvåpen må inngå i nedrustningsforhandlingene. USA og Russland må gå foran, men etter

hvert må alle atommaktene bli med i forhandlinger om nedrustning. Etablering av rakett skjold bør unngås, fordi det stimulerer til opprustning. Eksisterende avtaler må oppholdes og nye forhandlinger settes i gang. For NLA - som fremmer ideen om en bindende internasjonal konvensjon

"Erklæringer og appeller er viktige nok, men som den norske "femmerbanden" selv skriver: "Uten tiltakene vil visjonen fortone seg verken realistisk eller mulig". Altså: handling nå!"

mot atomvåpen - er det interessant at den norske politikergruppen holder døren åpen for denne veien. De skriver at "I påvente av en liknende avtale [en konvensjon, min anmerkning] om atomvåpen bør det innføres doktriner om ikke-førstebruk også for slike våpen". Dette har også relevans for revisjonen av NATO's atomvåpenstrategi.

Vi må håpe og forvente at de fem norske politikere følger opp sine ord i konkret handling. Gjennom sine internasjonale kontakter har de betydelig påvirkningskraft. Et første mål vil være å overbevise tilstrekkelig mange amerikanske republikanske senatorer at de

må stemme for å ratifisere den omfattende prøvestansavtalen som for lengst er fremforhandlet. Dermed må det internasjonale presset mot supermaktene for å starte langt mer ambisiøse nedrustningsforhandlinger, opprettholdes og styrkes. Vi forventer særlig at vår legekollega Gro Harlem

Brundtland, som medlem av den viktige Rudd-kommisjonen, bidrar til at kommisjonen kommer ut med klare anbefalinger for den videre veien mot en atomvåpenfri verden.

Erklæringer og appeller er viktige nok, men som den norske "femmerbanden" selv skriver: "Uten tiltakene vil visjonen fortone seg verken realistisk eller mulig". Altså: handling nå!

John Gunnar Mæland
Leder

Norske leger mot atomvåpen

NLA er den norske avdelingen av International Physicians for the Prevention of Nuclear War (IPPNW), som i 1985 fikk Nobels Fredspris for sitt opplysningsarbeid om de medisinske virkninger av atomkrig.

NLA er åpen for leger og medisinske studenter og har i dag rundt 1100 medlemmer. Formålet er "å spre opplysning om medisinske konsekvenser av atomkrig og arbeide for kjernefysisk nedrustning og redusert fare for atom-

krig. En viktig del av dette arbeidet er å påpeke at også forskning, utvikling og utplassering av atomvåpen har sammenheng med de alvorlige problemer verden står overfor når det gjelder miljø og økonomisk utvikling".

I likhet med IPPNW, arbeider NLA også med totalforbud mot landminer, krigens virkninger på barn, og ikkevoldelige konfliktløsninger.

en tryggere verden uten atomvåpen

Innhold

NTP PrepCom s 4

ICAN nytt s 6

Kronerulling for IPPNW s 7

Interpellasjonsdebatt om NATOs atomstrategi s 7

IPPNW ESC Oslo 2010 s 8

Fem år som forandret verden s 9

Kommende møter og arrangementer s 12

Flere veivisere til en atomvåpenfri verden s 13

Brev til Gro Harlem Brundtland s 16

Hvor mye veier et snøfnugg? s 17

Medlemsbladet for Norske leger mot atomvåpen
ISSN 0808 2111

Redaksjonen

Carl Pintzka og Bjørn Lyngen
Abelsborgsgate 11, 7018 Trondheim
Tlf: 98446627,
e-post: pintzka@legermotatomvapen.no

NLAs sekretariat

Leder: John Gunnar Mæland
Institutt for samfunnsmedisinske fag, UiB
Kalfarveien 31, 5018 Bergen
Tlf 55586075, fax 55586130
Priv. C.Sundtsgt 36, leil 603, 5004 Bergen
Tlf 55230824 (p), 90081052 (m)
e-post: john.meland@isf.uib.no

IPPNW Central Office
727 Massachusetts Avenue
MA 02139-3323, USA
Tlf. 617-868-5050, fax 617-8682560
E-post: ippnwbos@ippnw.org
Ex.dir. Michael Christ: mchrist@ippnw.org

Hjemmesider

www.legermotatomvapen.no, www.ippnw.org

Medlemskontingent, priser:

Leger:	300,-
Studenter:	100,-
Postgirokonto:	30601767089

Er du ikke medlem? Ta kontakt med
medlemsansvarlig Dag Bruusgaard:
bruusgaard@legermotatomvapen.no.

Layout: Carl Pintzka
Trykk: Allkopi, Bergen, i 1300 eksemplarer.

Forsidebilde: NPT PrepCom

Redaktørenes ord

I juni kom nyheten om at Odvar Nordli, Gro Harlem Brundtland, Kåre Willoch, Kjell Magne Bondevik og Thorvald Stoltenberg hadde gått sammen om et opprop til støtte for en atomvåpenfri verden. Fire tidligere statsministre og én forhenværende utenriksminister forent i et tverrpolitisk standpunkt. I høyeste grad et prisverdig initiativ fra tungvektsklassen i norsk politikk.

Som John Gunnar Mæland skriver i sin lederartikkel, kom oppropet som en norsk respons på det amerikanske motstykket "Toward a Nuclear-Free World", undertegnet av George Shultz, William Perry, Henry Kissinger og Sam Nunn. Det er alltid inspirerende når såpass meritterte politikere velger å stå opp for en sak; ikke fordi de må, men fordi de vil. De har slett ingen forpliktelse til å risikere sitt gode navn og rykte, men velger likevel å argumentere for en sak fordi de tror på den og fordi den ellers ikke ville fått profileringen den trenger. De påtar seg dermed et ansvar som personlige garantister for den moralske berettigelsen til vår felles kamp for å avskaffe atomvåpen. Dette er et valg det står stor respekt av.

Så blir spørsmålet: Hvorfor er det bare pensjonerte politikere som tar dette valget? Riktig nok var Sam Nunn lenge med i spekulasjonene rundt hvem som ville bli Barack Obamas visepresidentkandidat, ellers er det her snakk om politikere som har unnagiort hovedtyngden av sin politiske karriere. Initiativet deres er et eksempel til etterfølgelse, kredibiliteten deres er udiskutabel. Hvorfor lar ikke yngre krefter seg inspirere i sterkere grad?

Redaktørene mener at det påhviler verdens statsledere et ansvar for vår felles fremtid. Når tidligere toppolitikere går foran med et slikt eksempel, regelrett plikter vi andre å følge på. Et vedtak om å avskaffe atomvåpen må dessuten være basert i et ønske om varig verdensfred, og ikke bare som midlertidig legitimering av sanksjoner mot Iran og andre løse atomkanoner. Bare da kan vi ha forhåpninger om at dagens formaninger kan bli morgendagens handlinger.

Leseren ønskes en fortsatt riktig god høst!

Rapport fra NPT PrepCom 2009

Kirsten Strømme
Medfred Oslo

Da jeg ankom fredag kveld 8/5 var den første uken av konferansen unnagjort. Etter hva jeg hadde lest på nettet og hørt fra andre som var der, var stemningen betydelig bedre enn på mange år. Et bevis for dette var at agenda og prosedyrer for neste års tilsynskonferanse var blitt vedtatt allerede onsdag første uken. Ettersom det før tilsynskonferansen i 2005 aldri ble enighet om en agenda, var dette et solid tegn på et nytt og annet samarbeidsklima enn i årene under Bush.

Jeg fikk også vite at ordstyreren fra Zimbabwe tidligere på dagen hadde lansert et utkast til anbefalinger for 2010 konferansen. Formålet med den siste forberedelseskonferansen før en tilsynskonferanse var opprinnelig å bli enige om anbefalinger til tilsynskonferansen. Disse skulle utformes som

en liste med forslag man anså som sannsynlig at tilsynskonferansen kunne oppnå konsensus om. Imidlertid har forberedelseskonferansen siden ordningen startet aldri klart å oppnå konsensus om et slikt dokument.

Ettersom agendaen så raskt kom på plass bestemte ordstyreren seg for å gjøre et helhjertet forsøk. Det første utkastet var meget ambisiøst, og ble svært godt tatt imot av oss observatører. Det inneholdt en detaljert plan for nedrustning og inneholdt de magiske ordene: ”konvensjon eller ramme av avtaler for å oppnå global kjernefysisk nedrustning”, noe som ble oppfattet som en legitimering av det arbeidet vi gjør, samt en indikasjon på at målet nå er innen rekkevidde.

Ikke uventet viste det seg umulig å oppnå konsensus om dette dokumentet. Flere stater, blant annet USA og Frankrike, omtalte utkastet i positive ordlag under sesjonene, men på bakrommet, i samtaler med ordstyreren, hadde de

mange merknader og forslag til endringer. USAs begrunnelse for dette var at deres politikk enda ikke var godt nok utarbeidet til å godta et såpass detaljert dokument, mens Frankrike i det hele tatt virket lite samarbeidsvillige. Det hadde de visstnok også vært i den første uken i forbindelse med godkjenningen av agenda, men hadde da kommet under sterkt press, særlig fra USA.

Onsdag kom et nytt og utvannet dokument der blant annet konvensjon og forbud mot kvalitativ forbedring av våpen var utelatt. Dokumentet var også blitt strukturert slik at hver pilar hadde sin egen handlingsplan, ettersom mange stater klaget på at det første utkastets sterke fokus på nedrustning gikk på bekostning av de to andre pilarene; ikke-spredning og sivil kjernekraft.

Da det viste seg at heller ikke dette dokumentet kom til å oppnå konsensus var ordstyreren innstilt på å gi opp. Selv uten å ha oppnådd enighet om anbefalinger

ville konferansen ha blitt sett på som en suksess, mente han, ettersom de tross alt ble enige om en agenda, og diskusjonsklima var bedre enn på mange år. Men enkelte stater, deriblant Storbritannia og USA, presset på for å gjøre et siste forsøk. Observatørene var på det tidspunktet unisont enige om at det var bedre å ikke bli enige om noe enn å bli enige om et dokument som kunne brukes som sovepute i 2010.

Et tredje utkastet ble lagt frem fredag morgen og hadde en svært kort levetid, da det av Frankrike ble foreslått å endre deler av dokumentet som hittil hadde overlevd de to revisjonene.

Da ordstyreren avsluttet møtet tidlig på ettermiddagen ble han hyllet for sin gode lederevne og iherdige innsats. Selv om en del stater var skuffet over at de ikke fikk vedtatt anbefalingene var letelsen stor over at konferansen tross alt var en suksess, bedømt etter de senere års standarder. Signalene fra USA og den nye administrasjonen i Washington var at de tar både nedrustning og ikke-spredning på alvor, og er i en større grad enn tidligere villige til å gå i dialog for

å nå disse målene. Dermed ligger det til rette for at neste års tilsynskonferanse kan gjenoppta tråden fra 1995 og 2000, og at 2005 kan bli stående som en parentes i NPT sammenheng.

Til slutt vil jeg si noen ord om min egen rolle og mitt inntrykk av hvordan Norge

observatører til å hjelpe oss i planleggingen fram mot neste års konferanse.

Med hensyn til Norges rolle syntes jeg de var lite synlige på konferansen, og fikk også tilbakemelding om dette fra observatører som tidligere hadde sett på Norge som en pådriver. Innleggene deres

“Signalene fra USA og den nye administrasjonen i Washington var at de tar både nedrustning og ikke-spredning på alvor, og er i en større grad enn tidligere villige til å gå i dialog for å nå disse målene.”

bør jobbe frem mot 2010. Jeg var altså tilstede mandag til fredag den siste uken av konferansen. Antallet observatører var da blitt betydelig færre enn det som var tilfelle den første uken. Ulempene ved dette var et tynnere sosialt program og færre parallelle sesjoner, men jeg synes likevel fordelene oppveiet ulempene. Færre observatører førte til et tettere og mer intimt fellesskap oss imellom, og jeg fikk god tid til å bli bedre kjent med de av IPPNW representantene jeg ikke hadde møtt før. Samtidig påvirket reduksjonen i antall parallellsesjoner meg lite siden jeg tilbrakte mye av tiden i hovedsesjonene, som gjennom uken utviklet seg til å bli både spennende og dynamiske.

I tillegg til hovedsesjonene var jeg på ”Abolition 2000” møter, ”Government briefings”, og ulike lunsjmøter, blant annet om det amerikanske ”Nuclear Posture Review”, klimakonsekvenser ved en atomkrig og forbud mot bruk av atomvåpen. Det var svært inspirerende å høre på innlede og den etterfølgende debatten på disse møtene ettersom deltagerne enten var prominente forskere på feltet eller tidligere politikere med erfaring fra nedrustningspolitikk. Det ble også anledning til uformelle ICAN og IPPNW møter der vi inviterte andre

var riktignok gode, med unntak av at jeg gjerne hadde hørt dem nevne konvensjon, men i debatten var de fraværende. Jeg savnet også en mer aktiv bruk av de alliansene vi er med i, hvor var for eksempel G7 i denne sammenhengen? Riktignok leverte Wien 10 gruppen inn en noen arbeidsdokumenter, men disse var stort sett rikere i ord enn substans.

Jeg tolker Obamas tale i Praha som en utstrakt hånd til Europa og verden for å starte en ny æra i nedrustningspolitikken. Dette vinduet som nå er åpnet vil sannsynligvis forsøkes lukkes av krefter i USAs byråkrati, og militære apparat, som i skrivende stund utarbeider anbefalinger for Washingtons nye militære politikk. For å unngå at disse kreftene får tvunget Obama i kne må vi så raskt som mulig innlede bindene forhandlinger om global kjernefysisk nedrustning som vil koste ham og landet for mye politisk kapital til å brytes.

Tusen takk for at dere ga meg muligheten til å dra på dette møtet. Det har vært svært lærerikt for meg, og en inspirasjon for å arbeide videre mot en atomvåpenfri verden.

ICAN-nytt

ICAN (International Campaign to Abolish Nuclear Weapons) er en prioritert arbeidsoppgave for alle IPPNWs 58 nasjonale avdelinger, inkludert NLA. ICAN (www.icanw.org) er en internasjonal opplysnings- og påvirkningskampanje med det mål å mobilisere til en verdensomspennende opinionsbølge for et omfattende, juridisk bindende forbud mot atomvåpen.

Tordis Sørensen Høifødt
styremedlem i NLA
hoifodt@legermotatomvapen.no

ICAN har stått for revisjon av modelkonvensjonen, publisert i "Security our Survival (SOS). The Case for a Model Nuclear Weapons Convention" (2007). Hovedkontoret er hos IPPNW Australia (www.mapw.org.au/ican.html). I Norge ble ICAN lansert 23. april 2007.

NLA samarbeider med Nei til atomvåpen og Pugwash i en norsk kampanje for en konvensjon som forbyr atomvåpen. Utenriksdepartementet er skeptisk til å satse på en konvensjon mot atomvåpen nå, med den begrunnelse at dette kan svekke NPT ytterligere. NLA har en pågående dialog med det norske Utenriksdepartementet, men tar nye initiativ på forsøksvis strategisk utvalgte tidspunkter.

Gro Harlem Brundtland deltar i en internasjonal kommisjon (japansk-australsk fellesinitiativ) for ikke-spredning

og nedrustning, etablert av Australias statsminister Kevin Rudd. Målet er å etablere global konsensus om kjernefysisk nedrustning foran NPT RevCon 2010. Styret har ved flere anledninger tatt kontakt med Brundtland og invitert til dialog. Responsen har vært sparsom, men styret har tatt et nytt initiativ i saken i sommer.

Kommisjonen er i ferd med å skrive sin innstilling. Signalene fra IPPNW sine observatører i kommisjonen er at holdningen er noe defensiv og at konvensjon ikke holdes fram som noen realistisk målsetting i dag. Styret har tatt ny kontakt med Gro Harlem Brundtland via Utenriksdepartementet med tanke på å få til et møte, men det var ikke så lett. Styret vil følge opp med et nytt møte med Utenriksdepartementet i september for å legge fram en argumentasjon som bes formidlet til Gro Harlem Brundtland og kommisjonen.

Den internasjonale ICAN-gruppen møtes jevnlig og vi mottar referatene fra arbeidet i andre land. Representanter for

denne gruppen har hatt møte med Sergio Duarte, som er sentral i FN i arbeidet med nedrustningsspørsmål. Formålet med møtet var å se hvordan man kan få til et konstruktivt samarbeid mellom IPPNW og FN-organer for å fremme konvensjon mot atomvåpen, som Duarte har støttet. Det ble også drøftet muligheten for å få til en presentasjon av "nuclear famine" konseptet i Første komite sitt møte i oktober.

IPPNW i Malaysia har samlet inn 220,000 underskrifter for en konvensjon mot atomvåpen.

I USA er det økt fokus i Physicians for Social Responsibility for et ny gjennomgang av US Nuclear Posture Review. Man forsøker å påvirke Obama-administrasjonen til å følge opp målet om avskaffelse av atomvåpen på en konstruktiv og målrettet måte.

ICAN i Australia har nylig laget en strategisk plan for arbeidet framover.

NLAs hjemmesider utsatt for hacker-angrep

Hjemmesidene til NLA (www.legermotatomvapen.no) ble i sommer utsatt for et hackerangrep. Dette har ført til tap av alle artikler, bilder, pressemeldinger, medlemsblad, faktaark, etc. for tidsrommet høst 2006 til sommer 2009.

Styret har startet arbeidet for å bygge opp hjemmesidene på ny. Dette er en nokså omstendelig prosess, men vi håper at det meste vil være på plass i løpet av høsten.

Vi ber om forståelse for at hjemmesidene inntil videre er ufullstendige.

For styret,

Klaus Melf, Web-ansvarlig
John Gunnar Mæland, leder

Kronerulling for IPPNW

Styret i NLA oppfordrer alle medlemmer til å gi pengestøtte til IPPNW i en vanskelig, men også avgjørende tid.

På mange måter virker det som om vi som jobber mot atomvåpen kan stå framfor et snarlig gjennombrudd. Obama kom med en del antydninger i valgkampen og har senere gitt klarere løfter, Russland stiller klare krav, men er kanskje også litt på gli, og gamle hauer både i USA, England, Tyskland, og ikke minst her hjemme har gledelig nok i det siste gjort seg til klare talsmenn for atomvåpenrustning.

Samtidig er det tunge tider for frivillige organisasjoner, særlig i USA der finanskrisa også rammer hovedkontoret til IPPNW i Boston med drastiske reduksjoner i bidragene fra deres givere. Situasjonen er i ferd med å bli dramatisk og nær sagt alle tenkelige innsparingstiltak er iverksatt på kontoret, så langt uten å måtte si opp folk.

I NLA, og flere av de andre nasjonale medlemsorganisasjonene i IPPNW har vi noen ganger tidligere hatt kronerulling for å støtte økonomien ved hovedkontor i Boston. Slik solidarisk støtte blir mottatt med varm takknemlighet. På hovedkontoret gjør de masse bra programarbeid for atomvåpenrustning, forebygging av skader med håndvåpen og vår studentbevegelse. Blant annet er arbeidet med forberedelsene til tilsynskonferansen for Ikke-spredningsavtalen i 2010 veldig aktuelt og avgjørende.

NLA er av skattemyndighetene godkjent som mottaker av skattefrie gaver. Det betyr at alle bidrag til NLA mellom 600 og 12.000 kroner gir fullt skattefradrag. Man må bare oppgi fødselsnummer ved innbetaling og be kasserer Per Wium om å sørge for in-

nberetning til skattemyndighetene.

Styret har besluttet å starte en kronerulling til støtte for IPPNW. Som medlem av NLA utfordres du herved til å gi et frivillig bidrag til IPPNW gjennom NLA. Alle bidrag, små og store mottas med takk og vil bli brukt til å fremme vår felles sak. Det beløpet du bestemmer innbetales på **NLA-konto 30601815016** med adresse:

**Norske leger mot atomvåpen
v/ Per Wium,
Johan Castbergs vei 11b,
N-0673 Oslo**

Vær så snill å angi at det dreier seg om støtte til IPPNW og om du ønsker skattefradrag, samt i tilfelle personnummer.

Interpellasjonsdebatt om NATOs atomstrategi

Kirsten Osen
rådsmedlem i NLA

Obama og innspillene fra flere av verdens tidligere toppledere har skapt en ny tro på at det går an å skape en tryggere verden uten atomvåpen. Interpellasjonsdebatten om NATOs strategiske konsept 2. april 2009 bærer preg av dette og av at det nå er ”stuerent” å snakke om å avskaffe atomvåpen. Interpellasjonen fra Jan Sahl (KrF) til utenriksministeren spør hva Regjeringen har gjort og hvilke nye initiativ den vil ta mht revisjonen av NATOs atomstrategi. Ifølge interpellanten er det tverrpolitiske forventninger til at atomvåpenens plass i sikkerhetspolitikken reduseres og at Regjeringen går aktivt inn for dette. Uten konkrete mål og praktisk gjennomførbare nedrustningstiltak kommer man ingen vei. Et slikt tiltak er i følge KrF å gi avkall på opsjonen

om førstebruk av atomvåpen, hvilket ville øke NATO landenes troverdighet i arbeidet for nedrustning og ikke-spredning.

Støre var takknemlig for anledningen til å debattere saken. Det langsiktige målet er ifølge ham en verden fri for kjernevåpen. Det kortsiktige målet er å få nedrustning opp på NATOs agenda. Ambisjonene må være høye og innebære: 1) at NATOs atomavskrekking ikke skal være varig, 2) at atomvåpen

garantert ikke brukes mot land uten atomvåpen, 3) at beredskapsgraden av atomvåpen senkes, 4) at tilbaketreking av utplasserte atomvåpen i Europa vurderes, og 5) at avskrekkingbegrepet sees på i sin fulle bredde. – Det mest oppløftende ved debatten var at også FrP sa seg enig i målet om en atomvåpenfri verden og i ønsket om at NATO endrer sin atomvåpenstrategi og blir en pådriver for atomnedrustning. Hele debatten kan leses på Stortingets nettside (sak nr 4 den 2. april 2009).

IPPNW ESC Oslo 2010: “Nuclear Weapons – Abolition Now!”

I forrige nummer av medlemsbladet kunne man lese at Medfred i Norge skal arrangere IPPNWs europeiske studentkonferanse i 2010. Her er en liten oppdatering på hva som har skjedd siden sist.

Julian Hamfjord

MedFred Oslo

julian.hamfjord@studmed.uio.no

Overordnet tema for konferansen vil bli ”Nuclear Weapons – Abolition Now!”. Vi mener det nå, kanskje mer enn noen gang tidligere, er viktig at vi som studenter holder fast ved IPPNW sitt hovedmål, nemlig arbeid for en konvensjon og medfølgende forbud mot atomvåpen. Programmet for konferansehelgen vil i stor grad gjenspeile dette temaet. Vi ønsker å legge opp til foredrag som fra flere vinkler gir en dypere forståelse for konvensjonsarbeid. Noen foredrag vil inspirere, mens andre vil kanskje provosere. Samtidig tror vi programmet vil gi en god plattform for nye studenter, med introduksjonsforelesninger om atomvåpenstater og ikke-spredningsavtalen. Våre workshops vil spenne noe bredere for å gi deltakerne mulighet til å velge tema som de er spesielt interessert i. Uansett håper vi

at deltakerne etter denne helgen føler seg noe mer rustet til å fronte denne viktige saken som konvensjonsarbeidet er. Etter hvert som foredragsholdere og workshops blir bekreftet, vil informasjon om dette bli lagt ut på våre nettsider www.oslo2010.org.

Økonomigruppen er ellers i full gang med å kontakte potensielle sponsorer til konferansen. Bankkonto er opprettet og internt har vi laget rutiner for utbetalinger, føring av regnskap og lagring av dokumentasjon. PR-gruppen utarbeider for tiden designmaterieell for bruk i promoteringsbrosjyre, program og plakater. Det er viktig for oss å ha en helhetlig og klar designprofil som understreker det viktige budskapet i konferansens overordnede tema.

Informasjon om neste års konferanse har også blitt formidlet til våre venner rundt om i Europa, via nettsider og til de europeiske studentrepresentantene (ESRs). I løpet av et par måneder, an-

takelig i slutten av oktober, vil vi åpne for påmelding via våre nettsider.

Organiseringsgruppen har jevnlig kontakt via e-post, og møtes for telefonmøter hver tredje uke. Her samles vi opptil ti representanter samtidig via Skype på internett. Dette fungerer bra, og danner en god plattform for å diskutere og ta viktige avgjørelser.

Vi går en spennende og utfordrende høst i møte med den videre planleggingen. I forbindelse med studiestart har vi i Oslo merket en økt interesse for Medfred og arbeidet med konferansen. Dette har ført til at vi fra og med denne høsten har flere nye medlemmer som ønsker å bidra i en eller annen form. Slike ringvirkninger håper og tror jeg vi vil kunne se i alle de medisinske byene frem mot konferansen. Dette gir ytterligere inspirasjon og motivasjon for arbeidet vårt videre.

Flytteplaner?

Dersom du i den nærmeste fremtid kommer til å endre adresse, vennligst gi beskjed til NLAs medlemsarkiv v/ Cecilie Bredrup, St. Halvardsvei 21b, 5052 Bergen, eller via e-post: bredrup@legermotatomvapen.no

Navn: _____

Nåværende adresse: _____

Ny adresse: _____

Fyll ut denne slippen og send den til medlemsarkivet.

(Dersom du ikke ønsker å klippe i bladet er det selvsagt mulig å kopiere denne notisen.)

Fem år som forandret verden

Den amerikanske kardiologen Bernhard Lown tok initiativet til dannelsen av International Physicians for the Prevention of Nuclear War og ble organisasjonens første ko-president sammen med Evgeni Chazov.

Kirsten Strømme
Medfred Oslo

IPPNW ble etablert våren 1981 og fikk Nobels fredspris allerede i 1985. Lown har nå skrevet historien om disse fem dramatiske årene som markerte avslutningen av den kalde krigen og som ledet til omfattende kjernefysisk nedrustning i siste halvdel av 1980-tallet.

En suicidal situasjon

IPPNW ble dannet som et desperat forsøk på å slå en bresje i den stadig mer tilspissede politiske og militære situasjonen mellom supermaktene USA og Sovjetunionen. Den kalde krigen hadde som spesiell ingrediens en kjernefysisk terrorbalanse basert på doktrinen med det meget passende akronymet MAD: Mutual Assured Destruction. Fra 1950-tallet bygget USA og Sovjet opp kolossale arsener av kjernefysiske våpen rettet mot hverandre. Hensikten var å ha tilstrekkelig slagkraft til å kunne gjengjelde et eventuelt atomvåpenangrep med fullstendig utslettelse av motparten. Mot slutten av 1970-tallet toppet den kjernefysiske opprustningen seg med Sovjets utplassering av kort- og mellomdistanseraketter i øst-Europa og NATOS svar i 1979 om tilsvarende våpenutplassering på vestlig side. Begge parter var nå i stand til å kjernebombe hverandre i løpet av få minutter. Dette mobiliserte til omfattende fredsdemonstrasjoner i mange land, men politisk var situasjonen helt fastlåst.

Lown hadde bakgrunn fra tidligere fredsarbeid. Han var med å danne Physicians for Social Responsibility (PSR) i Boston i 1961 og var PSRs første president. Denne gruppen lyktes å få internasjonal oppmerksomhet gjennom en serie artikler i New England Journal of Medicine om de medisinske følgene

av kjernefysisk angrep, et initiativ som bidro til avtalen om forbud mot atomvåpenprøvesprengninger i atmosfæren i 1963. Senere fulgte flere andre internasjonale avtaler som tilsynelatende brakte atomvåpentrustselen under en form for kontroll, og PSR mistet oppslutning og retning for sitt arbeid. I mens arbeidet det militær-industrielle kompleks iherdig videre på begge sider av jernteppet for å øke og raffinere atomvåpenarsenalet. USA alene produserte 70 000 kjernevåpen under den kalde krigen, Sovjetunionen om lag 55 000.

Lown opplevde situasjonen på slutten av 1970-tallet som suicidal. Til tross for sin egen forrykende medisinske karriere (han oppfant blant annet den eksterne defibrilatoren tidlig på 1960-tallet), forlot han sitt eksil fra fredsarbeid i 1978. Hans idé var å etablere en ny plattform for å hin-

“USA alene produserte 70 000 kjernevåpen under den kalde krigen, Sovjetunionen om lag 55 000.”

dre en utslettende atomkrig gjennom et samarbeid mellom sovjetiske og amerikanske leger. Han samlet en liten gruppe kolleger rundt seg i Boston og utnyttet sine internasjonale medisinske kontakter. Men å nå leger på den andre siden av jernteppet var svært vanskelig i den betente politiske situasjonen på denne tiden.

IPPNW dannes

Lown hadde særlig én russisk kollega for øye. Han hadde møtt Evgeni Chazov flere ganger tidligere. Chazov var en ledende russisk kardiolog. I tillegg var han medlem av det sovjetiske vitenskapsakademi, politbyråmedlem og – på toppen av det hele – livlegen til Sovjetunionens president Bresjnev. Lown lyktes til slutt å få etablert personlig kontakt med Chazov og overbevist ham at tiden var moden for et samarbeid mellom me-

disinske kolleger på tvers av politiske skillelinjer. Dette førte til enighet om å danne IPPNW på et møte i Geneve i desember 1980.

I sine memoarer forteller Lown detaljert om den intrikate prosessen frem til Geneve-møtet. Selv om han og Chazov hadde god personlig kontakt, var det gjensidig mistenksomhet og utrygghet mellom de amerikanske og sovjetiske legene som truet å velte prosjektet helt frem til de siste forhandlingene. Bare ved en kraftanstrengelse kom man frem til enighet om å arrangere en verdenskongress for leger mot atomkrig i mars 1981 som IPPNWs første oppgave. Uten organisasjonsapparat og penger, var dette i seg selv en formidabel utfordring.

Under den første verdenskongressen i Airlie House, Virginia var det intens tau-

trekking mellom ulike amerikanske deltakere om hva som skulle være IPPNWs agenda. Sterke krefter argumenterte for at IPPNW skulle begrense seg til å formidle medisinsk kunnskap om atomvåpen og avholde seg fra politisk aktivisme. Likevel lyktes man å komme frem til en felles erklæring som ikke la slike begrensninger på organisasjonens videre arbeid.

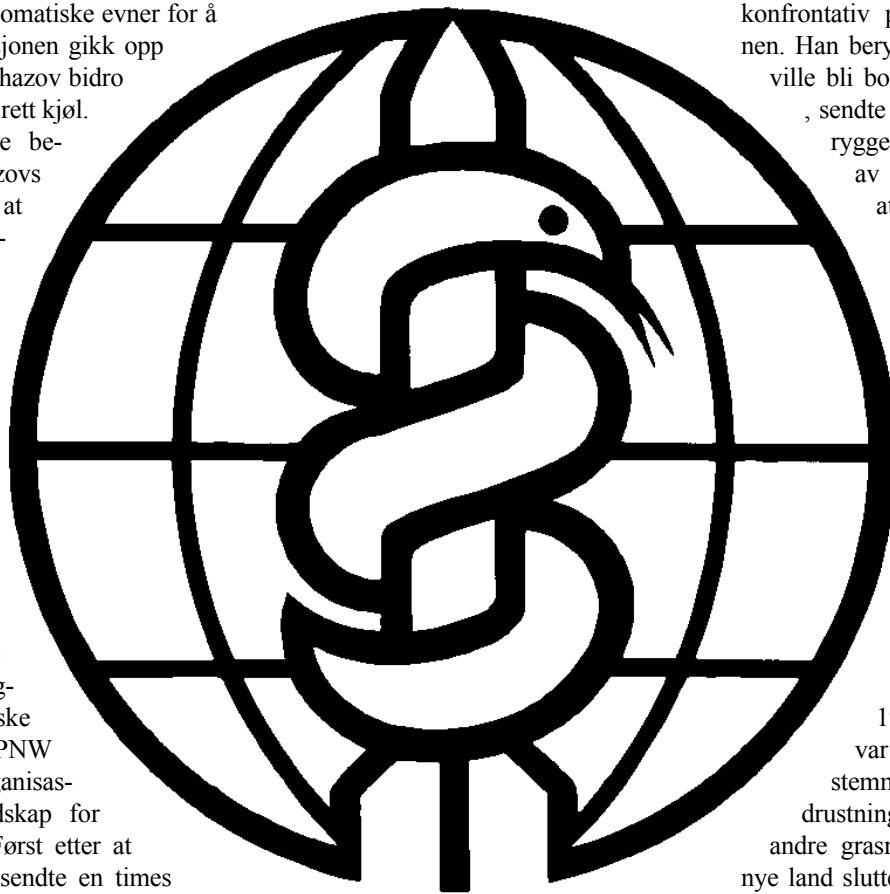
Månedene og årene etter den første kongressen ble en kraftanstrengelse uten sidestykke for Lown og hans lille gruppe medhjelpere: Jim Muller, Eric Chivian, Lachlan Forrow, for å nevne de viktigste. IPPNWs sentrale kontor ble etablert i Boston, kontakter med nye nasjonale legeforeninger ble opprettet, årlige verdenskongresser planlagt og gjennomført, medieutspill initiert og reagert på, gjentatte økonomiske utfordringer tak-

let. IPPNW gikk fra krise til krise, men også avløst av suksesser og oppturer. Lown skriver at å styre denne berg-og dalbaneutviklingen var som å holde en tiger i halen. Han måtte mer enn én gang bruke alle sine diplomatiske evner for å hindre at organisasjonen gikk opp i limingen. Også Chazov bidro til å holde skuta på rett kjø. Lown fikk økende beundring for Chazovs politiske mot, ved at den sovjetiske ko-presidenten forble tro mot IPPNWs formål selv om dette krevde at han måtte avvike fra offisiell sovjetisk politikk.

Mens europeiske og sovjetiske medier generelt var sympatisk innstilte, ignorerte amerikanske medier lenge IPPNW eller omtalte organisasjonen som et redskap for Sovjetsamveldet. Først etter at sovjetisk fjernsyn sendte en times usensurert rundebordsamtale mellom amerikanske og sovjetiske IPPNW-representanter om konsekvensene av en atomkrig, endret holdningene seg blant amerikanske pressefolk. Særlig gjorde det inntrykk at legene karakteriserte sivilforsvar mot kjernefysisk krig som fullstendig nytteløst og farlig, fordi det ga en illusjon om at atomkrig kunne vinnes.

Innen IPPNW var det stadige diskusjoner om i hvor stor grad og på hvilke måte IPPNW skulle ta standpunkt til konkrete

nedrustningsspørsmål. De ulike nasjonene hadde forskjellige syn på dette. Mens den vest-tyske foreningen presset på for at IPPNW skulle gå i mot NATOs planer

IPPNW

om å utplassere nye mellomdistanseraketter i Europa (som svar på sovjetiske raketter), stod svenskene for et minimalistisk politisk engasjement. Oppgaven ble å finne frem til løsninger som alle parter kunne leve med.

Spenningen stiger

Ut over på 1980-tallet vokste spenningen i Europa, og temperaturen i den kalde krigen nærmet seg sitt lavmål. I USA stod president Reagan for en konfrontativ politikk mot Sovjetunionen. Han beryktede spøk om at Sovjet ville bli bombet "om fem minutter", sendte kalde frysninger nedover ryggen på folk på begge sider av jernteppet. Lown mener at Reagan på en paradoksal måte bidro til å fremme folks engasjement mot den kjernefysiske opprustningen. Også den republikanske administrasjonen fanget etter hvert opp stemningsskiftet som var på gang og begynte å anerkjenne IPPNWs engasjement for å redusere risikoen for kjernefysisk krig. Den tredje verdenskongressen i Amsterdam 1983 bekreftet at IPPNW nå var en etablert og respektert stemme i arbeidet for atomnedrustning sammen med mange andre grasrotsorganisasjoner. Stadig nye land sluttet seg til, og det samlede medlemstallet innen IPPNW nærmet seg 150 000.

Mens det folkelige presset for nedrustning vokste, fortsatte det militærindustrielle komplekset sitt program for stadig flere og mer raffinerte atomvåpen. Politisk virket situasjonen fastlåst. Lederskapet i Sovjet var preget av eldre og syke menn uten handlekraft, i vest av ledere som ønsket å vise fasthet ovenfor det de oppfattet som trussel fra øst. I denne situasjonen lette Lown etter nye initiativ som kunne løsne den gordiske knuten. Han begynte å argumentere for

énsidige initiativ som et middel til å unnslipe den onde sirkelen verden var kommet inn i. Chazov var i mot dette og mente at nedrustning måtte være gjensidig og balansert. Likevel fikk Lown positiv respons fra Sovjetunionens nye president Andropov på sitt forslag. Det var imidlertid ikke før Garbasjov tok

lelinjer sa mer enn ord om hva IPPNW sto for.

Nobelprisen kom som en stor overraskelse for Lown, selv om han viste IPPNW var blant de nominerte. Foreningen hadde knapt eksistert i fem år, og den kjernefysiske trussel var ennå ikke

lisere millioner av mennesker på begge sider av jernteppet. Som ved et mirakel fikk Sovjetunionen en intelligent og selvstendig tenkende leder i det kritiske øyeblikket, en mann som var i stand til skjære igjennom tykke lag av tilstivnet tankegods. President Reagan hadde på sin side tilstrekkelig politisk kapital i sitt eget land til å initiere nedrustning uten å bli beskyldt for svakhet. Men mye taler for at IPPNW var en helt sentral katalysator i de politiske prosessene som førte verden et stykke bort fra kanten på det kjernefysiske stupet.

“Mye taler for at IPPNW var en helt sentral katalysator i de politiske prosessene som førte verden et stykke bort fra kanten på det kjernefysiske stupet.”

over som partisekretær i 1984 at Sovjet tok konkrete unilaterale steg i retning av kjernefysisk nedrustning, som å erklære ensidig prøvestans.

Nobelpris med bismak

I vest ble kampen for politisk frihet i Sovjet i økende grad brukt som et argument mot IPPNW og da særlig ko-president Chazov. Bakgrunnen var at Chazov i 1973 hadde medundertegnet et opprop mot dissidenten Andrej Sakharov, som fikk Nobels fredspris i 1975. Politiske aktivister ønsket å bruke IPPNW for å rette søkelyset mot menneskerettighetene i Sovjet. Dette ble også malurten i begeret da IPPNW fikk Nobels fredspris i 1985. Fra ulike menneskerettsorganisasjoner ble IPPNW kritisert for ikke å ha hjulpet dissidentene i østblokk-landene. Den vest-tyske regjeringen gikk så langt som å si at IPPNW ikke fortjente prisen og at Nobelkomiteen burde trekke den tilbake. Pressen været dramatisk og hamret løs på denne saken helt frem til prisutdelingen. Det hele kulminerte i en høydramatisk pressekonferanse i Oslo da en russisk journalist fikk akutt hjertestans. Både Chazov og Lown deltok i gjenopplivningen som ved en skjebnens lune ble vellykket takket være en defibrillator – Lowns egen oppfinnelse 25 år tidligere. Denne demonstrasjonen av legesamarbeid på tvers av politiske skil-

blitt mindre. Den store forskjellen var at atomvåpenspørsmålet var brakt opp øverst på politikkenes prioriteringsliste. IPPNW ble dannet på rett tid og bidro på en helt unik måte til å løsne på fastlåste vrangforestillinger, endre gjensidig fiendebilder og informere folk i både øst og vest om farene som hadde bygget seg opp. Nobelkomiteen anerkjente dette arbeidet og ga samtidig IPPNW en kredibilitet som har vedvart til i dag. En umiddelbar uttelling av pristildelingen var Chazov og Lowns tre timer lange møte med Gorbatsjov i desember 1985, et møte som Lown gir et fascinerende referat av i bokens siste kapittel. Det er neppe tvil om at dette møtet bidro til å overbevise Gorbatsjov om at Sovjet burde gå foran med ensidige initiativ for å sette fart på nedrustningsarbeidet – og at dette i sin tur trakk USA med i nye forhandlinger. Resultatet ble omfattende reduksjoner i atomvåpenarsenalene på begge sider i løpet av 1990-årene og et politisk tøvær mellom supermaktene.

IPPNWs rolle

Hva som hadde skjedd uten dannelsen av IPPNW er et kontrafaktisk spørsmål som man bare kan spekulere over. Lown er ingen nøytral bedømmer, verken hva gjelder egen eller IPPNWs rolle. Mange grupper deltok i atomvåpenbevegelsen på 1980-tallet, og man maktet å mobi-

Lowns bok er personlig, fortalt med engasjement og sans for dramatik. Han gir en førstehånd vitneberetning om fem avgjørende år hvor politiske amatører plutselig ble sentrale aktører og døråpnere på høyeste nivå. Lown beskriver sin egen rolle som tatt ut av en Le Carré spionroman, en outsider som plutselig hadde politisk kontakt helt til topps i fiendens maktapparat. Han gir for norske lesere pikante detaljer om prosessene rundt tildelingen av Nobelprisen. Mindre interessant er å lese om hans kontakter med notabiliteter og rikfolk som følge av hans private kardiologiske praksis, men man kan ikke annet enn å bli imponert over hans kreative bruk av av disse pasientene i den gode hensikt: å forebygge en utslettende atomkrig.

1) Lown, Bernhard (2008). *Prescription for survival. A doctor's journey to end nuclear madness.* San Francisco: Berrett-Koehler Publishers

2) Bremer Mærli, M. (2009). *Atomvåpen. Det du ikke vet, det du ikke vil vite.* Oslo: Pax forlag, s 23.

3) Under en mikrofonprøve i 1984 sa president Reagan følgende: *“My fellow Americans, I am pleased to tell you I just signed legislation which outlaws Russia forever. The bombing begins in five minutes”*

Hva skjer?

Kommende møter og arrangementer

I denne spalten kommer vi til å presentere kommende arrangementer som er relevante for NLAs arbeid.

Hvordan styrke NPT?

NGO-konferansen "Reaching nuclear disarmament - the role of civil society in strengthening the NPT" arrangeres i Stockholm 6-8-november.

Det er Svensk Nettverk for Kjernevåpennedrustning som står som hovedarrangør, i samarbeid med svenske Pugwash, International Peace Bureau Stockholm og ABF Stockholm. Hensikten med konferansen er å samle ulike NGOere for sammen å legge en strategi fram mot tilsynskonferansen for Ikkespredningsavtalen i 2010. Programmet handler følgelig om nedrustning generelt, men med spennende variasjon med seminarer og paneldebatter vedrørende bl.a. NATO, atomvåpen i Europa/EU, våpenkappløp i rommet og konfliktene i Midtøsten. På deltakerlisten står bl.a. profilerte IPPNWere som Gunnar Westberg, Ime John og John Loretz samt FNs berømte våpeninspektør Hans Blix. Konferansen finansieres bl.a. av det svenske utenriksdepartementet og Olaf Palmes minnefond. For mer info: www.nonuclear.se

FNS klimatoppmøte i København

7-18 desember møtes hele verdens maktelite på FNs klimamøte i København. Dette blir trolig siste mulighet til å inngå ny klimaavtale før Kyotoprotokollen løper ut i 2010.

Vertsskapet for FNs 15. klimakonferanse er den danske regjeringen, ved statsminister Lars Løkke Rasmussen og statsråd for klima og energi Connie Hedegaard. Initiativet til konferansen tilskrives imidlertid tidligere statsminister Anders Fogh Rasmussen. Hele 170 land vil være representert under møtet og til sammen er det regnet at konferansen trekker mer enn 8000 mennesker. Dette inkludert en stor mengde journalister og NGOere. Det er den danske 92-gruppen, en sammenslutning av 22 danske organisasjoner, som organiserer NGO-deltakelsen. IPPNW, ved Danske Leger mot Kjernevåpen, vil være representert med en stand under NGO-konferansen som arrangeres i forkant av toppmøtet. (3-6 desember). Les mer: www.climatecapacity.org

Seminar om uranvåpen

"Radioactive Wars Today – Uranium weapons in Afghanistan, Iraq and on the Balkans" finner sted i Stockholm 14.-15.november.

Semnariet arrangerer av bl.a. Nordisk Nettverk mot Uranvåpen (NNmU), Internasjonal Kvinneliga for Fred og Frihet (avd.Bergen) og Action Group Against Radioactive Warfare (ARK). I likhet med våre ønsker om et forbud mot atomvåpen ønskes et tilsvarende internasjonalt forbud mot uranvåpen.

Utarmet uran (ofte forkortet DU) er et radioaktivt avfallprodukt fra atomindustrien som kan omdannes til uranmetall. I tillegg til å være verdens hardeste metall er det både billig og selvantennende og er derfor et yndet materiale i prosjektiler og granater. Disse har høy ødeleggelses- og gjennomtrengningskraft, brenner med høy temperatur og forårsaker store helse- og miljøskader ved spredning av radioaktivitet. FNs 1.komité vedtok oktober 2008 en resolusjon som setter søkelys på de skadelige effektene av uranvåpen.(127 land stemte for, 4 mot og 37 avsto fra å stemme). En samlet rapport skal legges frem og uranvåpen skal vurderes som egen sak på FNs generalforsamling i 2010. Saken har siden vært i vinden gjentatte ganger i 2009, bl.a. har Europarådet anmodet sine medlemsland om å vedta et forbud. Arrangørene av seminaret i Stockholm gjør trolig lurt i å smi mens jernet er varmt!

IPPNWs verdenskongress

Vi ber alle om å sette av 25. til 30. august 2010 for IPPNWs verdenskongress i Basel, Sveits. Fokus vil bli satt blant annet på arbeidet med å bringe The Nuclear Non-Proliferation Treaty (NPT) tilbake på dagsorden for verdens atommakter, på status for anstrengelsene for å bli kvitt atomvåpen og på de moderne utfordringene knyttet til beholdning av

Flere veivisere til en atomvåpenfri verden

Visjonen om en atomvåpenfri verden er blitt trendy foran Tilsynskonferansen for Ikkespredningsavtalen 2010. I tidligere numre av medlemsbladet er det redegjort for diverse utspill med utgangspunkt i artiklene 'Toward a nuclear-free world' av Shultz, Perry, Kissinger og Nunn. Her følger flere utspill som i tillegg er preget av optimismen etter president Barack Obamas tale i Praha 5. april 2009.

Kirsten Osen
rådsmedlem i NLA

osen@legermotatomvapen.no

International Commission on Nuclear Non-proliferation and Disarmament

ICNND (www.icnnd.org), som ble initiert av den australske statsminister Kevin Rudd i 2008, arbeider globalt på høyt politisk nivå. Kommissjonen ledes av de tidligere utenriksministrene Gareth Evans, Australia, og Yoriko Kawaguchi, Japan. Den støttes av begge lands regjeringer. Evans har rikelig erfaring fra lignende arbeid bl.a. fra ferdigstillingen av konvensjonen mot kjemiske våpen og som president i International Crisis Group og medlem av Blix-kommisjonen. Målet er å styrke fokuset på nedrustning og ikkespredning foran Tilsynskonferansen for Ikkespredningsavtalen våren 2010. Forholdet mellom ikkespredning, nedrustning og sivil atomenergi står sentralt. Man tar tak i de mange faktorer som driver tilegnelse og bibehold av atomvåpen og prøver dermed å gjøre atomdebatten mer fruktbar.

Kommisjonen på 15 består av tidligere statsledere og ministre, militære strateger og nedrustningsekspertter fra land både med og uten atomvåpen. Den støttes av et råd på 23 internasjonale ekspertter og samarbeider med 7 forskningssentre rundt om i verden. Alle atomvåpenstatene er representert bortsett fra Israel, Iran og Nord-Korea. Gro Harlem Brundtland sitter i kommisjonen, mens de fire ovenfor nevnte amerikanerne alle er representert, Perry i kommisjonen og de øvrige i rådet. Det har hittil vært holdt tre kommisjonsmøter, i Sydney, Washington DC (bl.a. med visepresident J. Biden) og senest i juni i Moskva (der kommisjonen foruten å treffe politikere, inkl. utenriksminister S. Lavrov, også arrangerte en konferanse med representanter for sivil atomindustri fra seks kontinenter). Det har vært holdt

regionale møter i Santiago i Chile (bl.a. om regionale atomvåpenfrie soner) og i Beijing (bl.a. om rakettskjold, fuel bank og ikke-førstebruk). Flere møter er planlagt. I følge en artikkel 18. juni 2009 av de to lederne 'Time to reconsider the role of nuclear weapons', i forbindelse med møtet i Moskva (www.icnnd.org/news/articles/090618_oped_.html), vil kommisjonen ved årsskiftet legge fram et program i tre faser: 1) Fram til 2012 vil fokus være på prøvestansavtalen og spaltbart materiale for våpenbruk, samt reduksjon av arsenalene. 2) Fram til 2025 tas det sikte på reduksjon til "truly minimal numbers". 3) Deretter er målet full eliminering av atomvåpen. Det loves en ny rapport etter Tilsynskonferansen. IPPNW arbeider for at kommisjonen skal anbefale en konvensjon mot atomvåpen. NLA har etter råd fra IPPNW kontaktet Gro Harlem Brundtland om dette. Hun deltar i kommisjonsmøtene og ble i sommer intervjuet fra Moskva, men vi har ikke hørt nærmere fra henne.

Australia

ICNND støttes av en tverrpolitisk gruppe av tidligere australske ledere

Gareth Evans.

som går inn for en konvensjon mot atomvåpen. Malcolm Fraser (tidl. statsminister, liberal), sir Gustav Nossal (vitenskapsmann), dr. Barry Jones (tidl. minister, labour), general Peter Gration (tidl. forsvarssjef), generaløyntnant John Sanderson (tidl. hærsejef) og professor Tilman Ruff (IPPNW Australia) sier i en artikkel 8. april 2009 'Imagine there's no bomb' (www.theage.com.au/opinion/imagine-theres-no-bomb-20090407-9zj0.html?page=1) at verden er ved en korsvei. På den ene side øker risikoen for spredning og bruk av atomvåpen, på den annen side er det større muligheter enn noen gang for å avskaffe dem. For første gang er en amerikansk president blitt valgt på et program som forplikter til å eliminere atomvåpen. Denne muligheten må ikke skusles bort. Spesielt fordi en stadig mer ressurs- og klimastresset verden er et enda farligere sted for atomvåpen. "Recent scientific evidence from the state-of-the-art climatic models puts the case for urgent nuclear weapons abolition beyond dispute."

Det mest rasjonelle vil ifølge forfatterne være å forhandle frem en konvensjon som forbyr atomvåpen. Denne fremgangsmåten har med hell vært brukt for å eliminere andre typer av våpen. Modellkonvensjonen er et godt utgangspunkt. Forhandlingene bør starte umiddelbart, og kjøres parallelt med implementeringen av de 13 stegene fra 2000. Forhandlingene om en konvensjon vil binde de enkelte komponentene sammen og gjøre det helt klart at målet er å eliminere atomvåpen. Forfatterne håper at Australia denne gangen vil være landet som går i bresjen for en konvensjon. Det skal tilføyes at Stephan Starr og Peter King i en artikkel 2. august 2009 'Nuclear suicide' om klimaeffektene av atomvåpen, anklager ICNND for å ikke tillegge denne faktoren tilstrekkelig vekt (www.sciencealert.com.au/opinions/20090208-19496.html).

Norge

I appellen 'Fjern alle atomvåpen', publisert i Aftenposten 3. juni 2009, gjør fire tidligere statsministere, Odvar Nordli (Ap), Gro Harlem Brundtland (Ap), Kåre Willoch (H), Kjell Magne Bondevik (KrF), og én tidligere utenriksminister, Thorvald Stoltenberg (Ap), felles

Gro Harlem Brundtland.

front mot atomvåpen, også de med henvisning til Obama og de fire amerikanske veteranene med deres budskap om at visjon og handling må følges ad. De fastslår at vi egentlig ikke har noe valg. "Den beste – og kanskje eneste – måten å hindre at atomvåpen blir brukt er å fjerne dem." Målet må være en verden der ikke bare våpnene, men også anleggene som produserer dem er fjernet og der alt spaltbart materiale for våpenformål er ødelagt og all kjernefysisk virksomhet er underkastet streng internasjonal kontroll. Flere enkelttiltak nevnes, bl.a. ratifisering av Prøvestansavtalen for de landene som ennå ikke har gjort det og avkall på etablering av rakettskjold. En atomvåpenkonvensjon nevnes ikke direkte, men at det bør innføres doktriner om ikke-førstebruk "i påvente av lignende avtaler om atomvåpen" som avtalene om eliminering av kjemiske og

biologiske våpen. "Veien blir til mens vi går, og blir det enighet om reduksjoner til for eksempel ett eller noen få hundre våpen for hver, skapes det en annen verden som åpner for nye muligheter." Aftenposten kommenterer appellen på lederplass 7. juni under den innsiktsfulle overskriften 'Våpnene som ingen har bruk for'. "Atomvåpenspørsmålet er av en så eksistensiell karakter at alle andre temaer blir små og trivielle.--Problemenes forsvinner ikke ved at vi fortsetter å ignorere dem."

Model Nuclear Weapons Convention and the Hiroshima-Nagasaki protocol, promoted globally by civic organizations and political leaders, and campaigns such as "Global Zero", which argue that one crucial way of ensuring the prevention of nuclear proliferation and the achievement of global security is to move towards the elimination of nuclear weapons," (tilføyelsen er fremhevet av undertegnede). Hele anbefalingen ble opprinnelig vedtatt med 271 mot 38 stemmer. H-N protokollen er Mayor for Peace-programmet som

"Den beste - og kanskje eneste - måten å hindre at atomvåpen blir brukt er å fjerne dem."

EU-parlamentet

Den 24. april 2009 stemte EU-parlamentet over en tilføyelse til en omfattende anbefaling til EU-rådet om Ikkespredningsavtalen foran Tilsynskonferansen 2010. Det reviderte punktet, som ble vedtatt med 177 stemmer mot 130 stemmer, lyder slik: "F, encouraged by new disarmament proposals such as those called for by Henry Kissinger, George P. Shultz, William J. Perry and Sam Nunn in January 2007 and January 2008, the

satser på eliminering av alle atomvåpen innen 2020. Tilføyelsen innebærer med andre ord at det forrige EU-parlamentet, før valget i juni 2009, var positiv til en atomvåpenkonvensjon og eliminering av atomvåpen. Vedtaket er enda et eksempel på effekten av utspillet til Shultz & co. og en tverrpolitisk oppslutning om en atomvåpenfri verden.

International Network of Engineers and Scientists for Global Responsibility

INES lanserte 6. august 2009 i Hiroshima en erklæring 'Scientists for a Nuclear Weapons Free World'. Den representerer vitenskapsfolk og ingeniører fra hele verden og hadde i utgangspunktet 40 underskrifter, hvorav 27 fra Nobelprisvinnere. Målet er å sette vekt bak kravet om en atomvåpenkonvensjon som gir alle stater ansvar for å oppnå full atomnedrustning innen 2020. En atomvåpenfri verden er mulig, realistisk, nødvendig og presserende, men vil ikke bli oppnådd uten innsatsen til et stort antall engasjerte vitenskapsfolk og ingeniører. Disse oppfordres til å ikke delta i fors-

INES' logo.

kning, utvikling, testing og produksjon av nye atomvåpen. Appellen inngår i en global aksjon foran Tilsynskonferansen for Ikkespredningsavtalen 2010.

Hva vil skje i FN denne høsten?

Nylig har også italienske tidligere toppolitikere sluttet seg til kravet om en

Madeleine Albright.

atomvåpenfri verden (det er ingen ende på denne føljetongen!). Hvordan vil alle appellene påvirke utviklingen? De er klart uforenlige med NATOs nåværende doktrine, som sier at atomvåpen er den ytterste garanti for alliansens sikkerhet. Men det strategiske konsept er åpnet for revisjon og skal under Madeleine Albrights ledelse sluttføres i løpet av ett og et halvt år. Det lover godt at Ivo Daalder som skrev 'US Logic of Zero' (se Medl. bl. 3-2008 s.16) er Obama-administrasjonens nye utsending til NATO hovedkvarteret i Brussel (Aftenposten 23. mai 2009). USA har de senere årene stemt nei til så å si alle nedrustningsresolusjoner i FN, men hva vil de gjøre denne høsten? Og hva vil Norge gjøre? Vil NATO landene endelig slutte seg til den store majoriteten av jordens befolkning som krever forhandlinger om et forbud mot atomvåpen? Kanskje er verden kommet dit Albert Schweitzer mente at løsningen ligger, nemlig at atommaktene først bestemmer seg for å bli kvitt atomvåpen og deretter forhandler om nedrustningen. Historien har gitt ham

rett i at det motsatte ikke går. Det blir en spennende høst.

Barack Obama

“USA har de senere årene stemt nei til så å si alle nedrustningsresolusjoner i FN, men hva vil de gjøre denne høsten? Og hva vil Norge gjøre?”

Bergen 8. juni 2009

Gro Harlem Brundtland

Kjære Gro Harlem Brundtland,

Norske leger mot atomvåpen (NLA) vil takke deg for det klare budskapet du og dine stats- og utenriksministerkolleger har gått ut med om nødvendigheten av å fjerne alle atomvåpen. Utspillet er betimelig og betydningsfullt og har allerede vakt stor oppmerksomhet internasjonalt. Det føyer seg inn i rekken av nye initiativ for å fjerne en av de største truslene mot menneskeheten.

Vi har forventning og håp om at du lykkes i å bringe dette arbeidet videre som medlem av *International Commission on Nuclear Non-proliferation and Disarmament*. Vi ser det som særlig viktig at Kommisjonen gir sterke argumenter og anvisninger for det videre nedrustningsarbeidet. Som dere selv skriver i innlegget i Aftenposten, er det avgjørende at visjonene følges opp i konkret handling.

International Physicians for the Prevention of Nuclear War (IPPNW) har sammen med andre internasjonale fredsorganisasjoner lenge arbeidet for en internasjonal konvensjon mot atomvåpen. Vi er overbevist om at arbeidet frem mot en slik konvensjon vil kunne få avgjørende betydning for det videre atomnedrustningsarbeidet. Den foreliggende modellen for en slik konvensjon anviser et veikart for en atomvåpenfri verden.

Vi kan ikke se at forhandlinger om en konvensjon mot atomvåpen vil føre til en svekkelse av Ikkespredningsavtalen (NPT), noe som ofte fremføres som en innvending mot en konvensjon. Hvor viktig NPT enn er, er det et problem at den deler verdens nasjoner inn i dem som har og dem som ikke har atomvåpen, og at den derfor oppleves som diskriminerende. En atomvåpenkonvensjon bygger på NPT, kompletterer den og oppfyller den. Tilsvarende omfattende avtalebaserte tilnærminger er anvendt for å forby andre store våpengrupper, inkludert kjemiske og biologiske våpen, landminer og klaseammunisjon.

IPPNW har tidligere orientert kommisjonsmedlemmene om arbeidet som til nå er lagt ned i å utarbeide en modell for en slik konvensjon. Vi håper kommisjonen finner at dette initiativet fortjener støtte i det videre arbeidet for å fjerne alle atomvåpen fra kloden.

vennlig hilsen

John Gunnar Mæland

leder Norske leger mot atomvåpen

Hvor mye veier et snøfnugg?

Står vi foran en forandring? spør Inge Eidsvåg i denne teksten, gjengitt med forfatterens tillatelse.

Inge Eidsvåg

Cand. philol.

Lektor, Nansen-skolen, Lillehammer

Den kjente engelske sosiologen Anthony Giddens har formulert et paradoks – Giddens paradoks. Det går ut på at hvis konsekvensene av en trussel ikke er håndfaste, umiddelbare eller synlige i hverdagen, vil folk flest ikke gjøre noe særlig konkret for å forhindre den kommende katastrofen. Men ved å vente med å gjøre noe til konsekvensene er synlige, vil det være for sent.

Giddens mener at dommedagsprofetier ikke ser ut til å hjelpe. Folk lar seg ikke skremme til handling. Vår eneste mulighet, sier Giddens, er å skape en fristende framtidvisjon. ”I stedet for å snakke om problemer, bør vi bruke mulighetenes språk,” sier han.

For noen måneder siden møtte jeg ei godt voksen kvinne på et lite sted i Vestfold. Vi kom i snakk om verdenssituasjonen, om utviklingen i Norge, om at vi blir stadig rikere og travlere. Da sa hun:

- Jeg tror det snur nå. Folk er i ferd med å bli lei tom tidtrøyte foran TV-en. Stadig flere innser at livets mening *ikke* består i å skaffe seg enda flere ting, som de ikke behøver.

Stemmen var lys og optimistisk, blikket åpent.

- Tror du virkelig det? spurte jeg. - Ja, jeg tror det. Og hvis mange nok begynner å tro, vil det spre seg som ringer i vann. Så en dag skjer det: en stille revolusjon som ingen vet hvor begynte.

- Men hvorfor skulle det snu nå? innvendte jeg. De fleste av oss sitter jo i velstandskarusellen og ser ut til å befinne oss vel der. Og selv om noen bryter ut – hvordan blir *noen* til *mange*?

Hun så på meg, forundret. Som om jeg var tungnem og ikke fattet de enkleste ting.

- Folk er ikke dumme, sa hun. Når vi oppdager at livsstilen gjør oss syke, både kroppslig og sjelelig – da begynner vi å reagere. Vi vil ikke ha mer av reality-TV, kjendisreportasjer og sjelløs underholdning. Vi orker ikke flere omstillinger, effektiviseringer og kunstige motivasjonsøvelser. Folk vil møtes og omgås direkte, og vi vil leve enklere liv.

Jeg ble sittende å høre på henne. Ei helt vanlig kvinne fra utkant-Norge, uten verken posisjon eller politisk makt. Nå satt hun og snakket om det store omslaget, det som snart skulle komme. Hun var ingen religiøs fanatiker, men snakket likevel med en naturlig *trosvisshet*.

Jeg kunne ha kalt henne naiv, en livsfjern drømmer som kaster et tau opp i luften og deretter forsøker å klatre opp. Jeg kunne ha spurt om hennes strategi for den store forandringen, eller realitetsorientert henne med henvisning til tall og tunge trender. Jeg kunne ha trukket på skuldrene og spandert på henne et uforpliktende ’lykke til’!

Isteden lot jeg meg bevege. Det var noe med alvoret, det åpne blikket – og trosvissheten. Tenk om hun hadde rett? Tenk om det er en forandring på gang, som jeg ikke har lagt merke til? Tenk

om det er sant at stadig flere reagerer som henne?

Jeg kom til å tenke på fortellingen om duen og musa.

- *Hvor mye veier et snøfnugg? spurte musa.*

- *Nesten ingenting, svarte duen.*

- *Da må jeg fortelle deg en fantastisk historie, sa musa. En dag satt jeg på den nederste greina i et grantre. Det begynte å snø, lette snøfnugg nesten som i en drøm. Siden jeg ikke hadde noe annet å gjøre, begynte jeg å telle snøfnuggene som la seg på den greina der jeg satt. Da snøfnugg nummer 3 741 953 falt ned – det som du sa veide ”nesten ingenting” – da brakk greina.*

Kvinnen snakket om den store forandringen. For meg var hun forandringen. Og håpet.

Hva har så dette med arbeidet mot atomvåpen å gjøre? Det vil jeg komme tilbake til ved en senere anledning.

Inge Eidsvåg vil utvikle dette temaet nærmere på et “åndskveik-seminar” sammen med Helga Marie Hernes, Lars Gaupset og Georg Noraber.

Seminaret finner sted 21. november kl 10.00 på Nobelinstituttet, Henrik Ibsens gate 51 0255 Oslo.

Fri entre. Alle interesserte er velkomne.

Spar i Banco Humanfond og støtt Norske Leger mot Atomvåpen!

Har du bevisste etiske og ideelle holdninger og ønsker
å dele litt av dine goder med andre?

Nå kan du spare i Banco Humanfond og samtidig støtte
opp om det nyttige arbeidet Norske Leger mot
Atomvåpen utfører!

Uansett om du sparer langsiktig til deg selv eller dine nærmeste er
Banco Humanfond et godt valg. Velkommen som sparer i Banco
Humanfond - et alternativ med både hjerte og hjerne!

BANCO HUMANFOND - Et fond for de bevisste

Fondet er et norsk aksjefond med en moderat risikoprofil. Inntil 20 % av kapitalen kan investeres i utenlandske aksjer. Fondet har en ideell profil og egne etiske retningslinjer. I Banco Humanfond unngår du dermed å støtte opp om selskaper som produserer våpen, alkohol og tobakk, samtidig som du tar hensyn til selskapenes sosiale- og miljømessige krav (fastsatt av FN). Den ideelle profilen innebærer at 2 % av din forvaltningskapital ved årets slutt videreføres til **Norske Leger mot Atomvåpen**.

Ferdig utfylt tegningsblankett som er trykket i denne folder kan sendes oss portofritt ved at du teiper igjen sidene og postlegger.

Ønsker du ytterligere informasjon kan du ta kontakt med oss på **telefon 22 00 51 01**, **e-post: kundesenter@abif.no** eller du kan besøke våre **internettssider www.abif.no**. Du kan også fylle ut svarslippen nedenfor og sende den til oss.

Jeg er interessert i å spare bevisst med både hjerte og hjerne i Banco Humanfond! Send meg mer informasjon!

NAVN

ADRESSE

POSTNR/-STED

TELEFON ARBEID

TELEFON PRIVAT

E-POST

Tlf: 22005101 E-post: kundesenter@abif.no

Norske Leger mot Atomvåpen

BANCO
HUMANFOND

i samarbeid med

KANSENDES
UFRANKERT
I NORGE.
ADRESSATEN
VIL BETALE
PORTOEN.

 Alfred Berg Asset Management
ABN AMRO

SVARSENDING
Avtalenr. 140212/24_Pb
Alfred Berg Industrifinans
Oslo Sentrum Bedriftssenter,
0109 Oslo

B

Retur til:
NLA v/Dag Bruusgaard
Postboks 1130 Blindern
0318 Oslo

spring og signer! www.icanw.org

Kampanjen for en internasjonal konvensjon mot atomvåpen,
initiert av IPPNW i 2007, fortsetter - og avsluttes først når atomvåpen er forbudt
ved konvensjon. Gå inn på nettsidene og signer!

Neste manusfrist: 15. november 2009